

Hibás a mai rendszer Államreform kéne régen...?

„Én megmondtam már ezerszer,
Hogy hibás a mai rendszer,
Államreform kéne régen,
Persze nem hitték. Na tessék!
Adó, lakbér...nem csekélység!
Öt gyermekem van, kérem!”

Weörös Sándor:
Az éjszaka csodái (1940)

■ Az 1848-as rendszerváltó őseinkre emlékezve felvetődik a kérdés, vajon 1990-ben elvégeztünk-e mindent? Valóban államreformra van szükség, mint ahogy sokan vallják? 1848-ban az áprilisi törvénykezés megteremtette a modern polgári állam központi kormányzásának alapjait, viszont a hatalom térbeli berendezésére már nem maradt idő, hozzáteve azt is, hogy igazán konszenzus sem volt a municipalisták és centristák között.

Kísértetiesen hasonlít a helyzet 1990-hez, leszámítva a külső fenyegetést, a háborús viszonyokat. Az állam térbeli szerkezetét illetően nagy vita volt a parlamentben 1990-ben, amely csak időlegesen zárult le. A mű még mindig nincs befejezve, többek között a politikai és szakmai konszenzus hiánya miatt. A magyar állam

Előző számunkban **Államreform kéne régen!** címmel közöltük dr. Zongor Gábor tanulmányát, amelyről tudni lehetett, hogy nem marad hatástalan. A tanulmány közlésével azt szerettük volna elérni, hogy polgármesterek, településpolitikusok, kutatók mondják el: tapasztalatuk, kutatásaik alapján hogyan képzelik az állam és a közigazgatás jövőjét? Jól számítottunk, ez a téma komolyan foglalkoztatja a szakértőket. Dr. Pálné Kovács Ilona és dr. Péteri Gábor véleménye izgalmas; szakterületükből adódóan mást tartanak fontosnak, de abban megegyeznek, hogy: türelemre intenek, megfontolt, lassú lépéseket javasolnak a közélet szereplői számára. Természetesen ezúttal a szakértők újabb problémákat feszegetnek, újabb kérdéseket vetnek fel, így mi most ezúttal sem foglalunk állást, csak megkérdezzük: **Államreform kéne... (?)** Továbbra is várjuk a véleményeket, amelyeket változtatás nélkül közlünk.

Államreform most vagy soha?

„A váltás elkerülhetetlen, melyre fel kell készülni. Egy biztos, jobb ha - az érintettek tevékeny részvételével - a rendszer tudatosan kerül átalakításra, semmint egyszerű pénzügyi megszorítással válnak működésképtelenné az önkormányzatok, vagyis végleg és teljeskörűen elveszítik valódi autonómiájukat és befolyásukat a helyi ügyek intézésébe”.

centralizált maradt, elsősorban azért, mert az 1990-ben létrehozott önkormányzati rendszer a jelenlegi szerkezete miatt nem képes több kormányzati funkció átvételére.

Miközben az államreform, vagy közigazgatási reform szükségességét alig vitatják, sokan, sokfélét értenek alatta. Tény, hogy az államreform, vagy a mostanában sokat emlegetett kisebb állam túlmutat a területi közigazgatás reformján, az államberendezkedés és a közszolgáltatások, a szervezet és a személyzet teljes körét érinti; vannak, akik pusztán az államháztartás fiskális rendbehozatalát vár-

ják tőle. Az is igaz viszont, hogy a hatékonyabb állam célja aligha valósítható meg a területi közigazgatás strukturális átalakítása nélkül.

Zongor Gábor gyakorló önkormányzati politikusként és felkészült elméleti szakemberként meggyőződéssel vallja, hogy a közigazgatás alap- és középszintje csak együttesen, egymásra tekintettel modernizálható, s éles szemmel mutat rá az eddig végrehajtott reformlépések, illetve próbálkozások ellentmondásaira. Megállapításaival jórészt egyetértek, hozzászólásomban legfeljebb hangsúlyokat helyezek el másutt, illetve néhány újabb szempontot emelek ki.

Egy elvi alapvetéssel kezdeném,

a területi közigazgatás strukturális gondjai nem újabb szintek létrehozásával, hanem a meglévők konszolidálásával oldhatók meg, ezzel megteremtve a drasztikus decentralizáció feltételeit.

Ez azt jelenti: egyelőre kevés tény igazolja, hogy a kistérség és a régió a közigazgatás ésszerű általános térbeli kerete (különösen úgy nem, hogy közben megmarad a települési és megyei lépték is). A modellezett (túl)sokszintű területi közigazgatás nem a modernizáció, hanem a szintek közötti konfliktusok forrása lesz.

A települési szint elaprózottsága

valóban alapgond, de nem korlátozható a kistélpülések problémáira. Által-

nosságban a gond az, hogy a helyi önkormányzatok szubjektív belátására van bízva a helyi igazgatás és közszolgáltatások kompetencia- és intézményrendszerének formálása. A helyi demokrácia minősége nem azon múlik, hogy van-e az önkormányzatnak saját iskolája, jegyzője, orvosa stb., hanem azon, hogy az önkormányzat megteszi-e mindent azért, hogy a lakói a legjobb minőségű ellátás-

tás-igénybevételi viszonyokat. Ezek térbeli konfigurációi erősen differenciálódhatnak az intézményi, települési szerkezet, elérhetőségi paraméterek alapján, s egészen biztosan nem terelhetők tartósan és ésszerűen a jelenlegi kistérségi keretek közé. A törvényhozó és a kormányzat felelőssége, hogy a rendszert térségről, térségre alaposan elemezve döntsön a hatáskörök elhelyezéséről, és megszervezze a körzeti

takövetési reflex támogatja mint empirikus tény.

Az ún. NUTS 2 régiók, amelyeket az EU strukturális alapjaihoz való hozzáférés érdekében le kellett határolni, kétségtelenül olyan méretgazdaságossági egységek, amelyek a területfejlesztés, gazdaságfejlesztés számára léptékükben optimálisak. Nagyon helyes tehát, hogy mára a régiókban működnek azok az intézmények, amelyek a támogatások felhasználásához, az operatív programok menedzseléséhez szükségesek. Ezt az utat járta egyébként a hozzánk hasonló méretű tagországok többsége, tehát hagyományos középszintjeit megőrizve, speciális szervezetekkel rendezte be a NUTS 2 határokat. Más kérdés, hogy *meglehetősen álszent regionalizálás zajlik a területfejlesztésben is*, hiszen, úgy tűnik, nemcsak a csatlakozás utáni csonka periódusban, hanem 2007-től sem lesznek önálló regionális operatív programok. Ez a tény arra utal, hogy a regionalizálással a kormányzat még ott sem jeleskedik, ahol erre ténylegesen nagyobb mozgástere lenne!

Kérdés, hogy más funkciók számára is optimális méretekről és határokról van-e szó? Erre a kérdésre csak hipotetikus válasz adható, hiszen nem történtek olyan elemzések, kutatások, amelyek bizonyítanák, hogy a középszintű közigazgatás számtalan feladata, intézménye számá-

ra a régiók alkalmasabbak a mai megyéknél. Az a hátrányuk viszont egyértelműen állítható, hogy a regionális átszervezés jelentős költségekkel, az átalakítás megrázkódtatásaival jár szükség-szerűen együtt.

A címben feltett kérdésre a válaszom tehát, legalábbis a régiók tekintetében az, hogy most nem!

A sikeres, a támogatásokat felszívni képes, hatékony állam megteremtése ugyan sürgető kényszer, de az azonnali regionalizálás nem lenne sikeres terápia. A közigazgatás, a közszolgáltatások következetes optimalizálása, az állami irányításon belül a súlypontok helyes kialakítása és a decentralizáció nem halogatható. A központi állami mechanizmus megerősítése, a kormányzati koordinációnak, a közpolitikaformálás szakmai hátterének a megteremtése sokat segíthet az irányítási rendszer modernizálásában. A területi hatalomgyakorlás keretei azonban fokozatosan, alapos elemzések nyomán változtatandóak. A hatáskörök differenciált telepítése, az ésszerű társulási keretek megteremtése nyomán konszolidált helyi önkormányzati szint bázisán a középszintű kormányzás a megyékben értelmesen, hatékonyan gyakorolható. Ez a megoldás kisebb megrázkódtatással és kockázattal jár, és ráadásul rövid idő alatt megteremthetőek a feltételek hozzá.

hoz hozzájussanak. Az igazgatás és szolgáltatások ésszerű és méltányos rendszerbe szervezése kizárólag alulról nem megy.

A pazarlás és rossz minőség nem csupán az aprófalvak sajátja, sokkal inkább a nagyobb településeké, városoké, amelyek erejükön felül is ragaszkodnak intézményeikhez, ugyanakkor általában nem hajlanak a környékükkel való rendezett, partneri elvű együttműködésre.

Az ésszerű körzetek kialakítása nem igényel közigazgatási határokat, „csupán” a kompetenciák differenciált elhelyezését és szabályozott társulási, szolgálta-

szolgáltatások működtetésére szolgáló társulások rendszerét. Vélhetően, ezeknek a társulásoknak a száma lényegesen több lenne a jelenlegi kistérségeknél. Ugyanakkor azt feltételezem, hogy a középszintű szolgáltatások megszervezésére a jelenlegi kistérségeknél nagyobb térbeli egységek alkalmasak.

Máris eljutottunk ezzel a középszint kérdéséhez

Vajon valóban kizárólag a megyéknél nagyobb régiók jelentik a modernizációt, a nagyobb hatékonyságot, a jobb minőséget, az erősebb demokráciát? Véleményem szerint ezt a hiedelmet több illúzió, át nem gondolt min-

Ne feledjük, 15 évig azért lehetett a kormányzati hatalmat koncentrálni, a területi szintet államosítani, mert mindenki a megye vagy régió kérdésével volt elfoglalva.

Nem kell eleve lemondani a regionalizálás céljáról, ha azt hisszük, hogy az igazi decentralizáció, a hatékony területfejlesztés, a modern közszolgáltatások hosszabb távon csakis nagyobb területi léptékben szervezhetőek meg. A regionalizáláshoz azonban nem forradalmi hevület, nem is szolgai követés, hanem megfontolt számítások, regionális identitás és belső kohézióépítés szükségeltetik, mindehhez pedig idő.

Ha azonban a regionalizmus megmarad a politikai elit játékszere, üres jelszava, amit csak egymás megnyugtatására vagy éppen riogatására használ, akkor legalább a szakma ne statisztáljon mellette, hanem kezdje meg a szisztematikus államreform megalapozásának egyáltalán nem könnyű előkészületeit. Államreformra tehát szükség van, arra viszont nincs, hogy évről évre csupán meghirdessük. Az átugrandó szakadék túl szélesnek tűnik, nem toporogni kellene mellette, hanem kis lépésekkel araszolni lefelé, hogy megindulhassunk végre „fel”, nem formálisan regionalizált, hanem egy valószínűleg decentralizált állam és politikai berendezkedés irányába.

Pálné Kovács Ilona
DSc, intézetigazgató,
egyetemi tanár
MTA Regionális Kutatások
Központja, Pécs

„Adó, lakbér. . .nem csekélység!”

Mármint így szól a Weöres Sándor vers folytatása, amit dr. Zongor Gábor idéz az Ön-Kor-Kép előző számában. Azt ugyanis már a versbéli Vígláb bácsi is átlátta, hogy ha „államreform” kell, akkor azt a pénzügyek moztatják, a „parádézó” Vígláb néni kiadásait másképpen nem tudja finanszírozni a gavallérja.

Továbbgondolva a TÖOSZ főtítkárának javaslatait főleg azért támad némi hiányérzete az olvasónak, mert a szerző a költségvetési egyensúlyhiánnyal indokolja a változások szükségességét, de az elemzésében inkább csak strukturális problémákkal foglalkozik, a gazdálkodási, működési kérdésekkel nem. Lássuk tehát milyen lehetőségek adódnak a helyi pénzügyek terén.

A költségvetési politikát alapvetően két területen éri kritika: az államháztartás hiánya túlságosan nagy és ugyanakkor a jövedelem-elvonás mértéke olyan magas, hogy az rontja a gazdaság versenyképességét. Ebből következően a javaslatok egyik csoportja a *kiadások csökkentését* tűzi ki célul. Ez főleg a közigazgatás költségeinek lefaragásával történhetne meg, ugyanis állítólag ott folyik el a pénz. Nem biztos azonban, hogy az ötvenezres helyi köztisztviselői gárda lenne a pazarlás fő forrása. A központi igazgatás átszervezése sem valószínű, hogy költségcsökkentéssel járna, amint az a kormánybiztosi jelentésről kiszivárgó információkból is kiderül.

Akkor marad a másik mindent átfogó és pont ezért a gyakorlat számára nem sokat mondó javaslat, a „nagy ellátó rendszerek reformja”. De senki nem gondolhatja azt komolyan, hogy az elért ágazati kiadási pozíciók módosulnának, és csökkenthető lenne az oktatásra, az egészségügyre és a szociális ellátás-

ra szánt támogatás. Sőt a reformokhoz csak akkor nyerhetők meg ágazati minisztériumok és szakszervezetek, ha nem romlik az adott szolgáltatási terület államháztartási helyzete.

Így maradna a *bevételelnövelés*, mint a másik hiánycsökkentési lehetőség. De mint tudjuk a gazdaság versenyképességének javításához éppen a közterhek csökkentésére van szükség. Egyébként is az 1988 óta szervezsen fejlődő magyar adórendszer már többé-kevésbé igazodik az európai arányokhoz. Az „adóprés”, azaz az adók és járulékok aránya a megtermelt bruttó hazai termék százalékában kifejezve, kisebb mint az Európai Unió régi államaiban. A termék- és jövedelemadó, valamint a társadalombiztosítási járulék GDP-hez viszo-

nyított aránya Magyarországon 39 százalék, míg az EU tizenötök országainak átlaga 41 százalék.¹

Ebből következően az adópolitikában csak kétféle változtatásra van mód: a fő adónevek közötti arányokat, vagy a központi-helyi adómegosztást lehet átrendezni. A termékadók közül az áfa csökkentése elkezdődött, de ez a helyi önkormányzati forrásokat közvetlenül nem érinti.

Az adók vertikális, szintek közötti átrendezése viszont hozhat látható eredményeket. Nem feltétlenül csak az eredményesebb adóbeszedés, hanem a helyi elszámoltathatóságból következő hatékonyabb gazdálkodás miatt csökkenhet a hiány. A helyi önkormányzati rendszer a kilencvenes évek első felében, a legerősebb restriktív időszakában már bizonyította, hogy képes a közszolgáltatási problémákat kezelni. Ráadásul úgy, hogy az önkormányzatiság, mint intézmény társadalmi elfogadottsága nem csökkent. Aminek jele, hogy a lakossági bizalom egyik mutatója, a helyi önkormányzati választási részvételi arány növekedett.

Hatékonyágjavítás, de hogyan?

Ha a kiadáscsökkentésre kevés az esély, a bevételelnövelésnek pedig korlátozottak a lehetőségei, akkor a közszolgáltatások hatékonyságát kell javítani. Ennek strukturális feltételeit elemezve azonban Zongor Gábor is megállapítja, hogy politikai

konszenzus hiányában átfogó szerkezeti reformokra valószínűleg *nem lesz mód, csak „pótmegoldásokra”* kerül sor.

Nem is biztos, hogy az általa javasolt megoldások mindegyike javítaná a közszektor helyzetét. A kistélepülések igazgatási és közszolgáltatási költségeinek nincs akkora súlya, hogy az egyszerű összevonások érzékelhető megtakarítást hoznának². A kistérség talán több is lesz, mint „logisztikai központ”, bár ehhez még sokféle finanszírozási és irányítási változásra van szükség. A megyerégió vitában fontos kiindulási pont, hogy az új területi önkormányzati szintet választott területi kontroll alatt álló területfejlesztési feladatokkal kell ellátni. Nem elegendő az állami támogatásfüggő – elsődlegesen egészségügyi – intézményfenntartói szerep. Mivel a területfejlesztés számára a mai megyénél nagyobb térség a racionális méretű, így már érdemes lenne a régió szintű önkormányzati modell elemeit

is végiggondolni. A jól működő többcélú kistérség úgyis ki fogja kényszeríteni a régió szintű koordinációt és demokratikus döntéshozatalt.

De mivel mindezen strukturális változások bevezetését a kétharmados törvények megnehezítik, olyan reformokban érdemes gondolkodni, amelyek egyszerű parlamenti többséggel is bevezethetők. Ezek azonban sokszor még nehezebben valósíthatók meg, mert nem elég egy jogszabály módosítása, hanem a *közszolgáltatás napi gyakorlatát, szabályozási környezetét, az ott dolgozók hagyományos értékrendjét, munkamódszereit* kell átalakítani. Erre is találunk már sikeres gyakorlatot, például a helyi településüzemeltetés és közműellátás ilyen. Közel egy évtized alatt új típusú szolgáltató szervezetek jöttek létre, megváltozott a szolgáltatásért felelős helyi önkormányzatok megrendelői magatartása, folyamatosan csökkenő állami támogatás mellett javult az ellátá-

si színvonal, a piac integrálta a szolgáltatást még az elaprózott települési önkormányzati rendszerben is. Működik a szolgáltató eredményességi kontrollja, minden finanszírozó számára egyértelmű a cél: mérhető eredmények, minőségi ellátás, külső hatások ellentételezése, döntés a teljes ráfordítások alapján, szociálpolitikai eszközök ötvözése a piaci díjmechanizmusokkal. Hasonló működési feltételek és intézményes érdekeltségi rendszerek kiépítése például a közoktatásban már bonyolultabb feladat, és nyilván sokkal hosszabb ideig tart.

Kulcselem: a finanszírozás

A halasztódó szerkezeti reformok mellett, a lassan változó szabályozási közegben a helyi közszolgáltatások hatékonysága az *önkormányzati finanszírozás* megújításával javítható. Erre alapvetően kétféle lehetőség adódik: a helyi forrásképződés gyakorlatának átalakítása és a támogatási rendszer belső ará-

nyainak átrendezése. Mindkét eszköz a helyi önkormányzati gazdálkodási érdekeltség és mozgáster növelését célozza.

A helyi saját bevételek között az *értékarányos helyi ingatlanadózás elterjesztésével* várható jelentősebb bevétel-növelés. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy ingatlanadóból a GDP 1–1,5 százalékát kitevő bevétel folyhat be, és ez az adónem tipikusan jó helyi adó (nem mozdítható, beazonosítható, összefügg az önkormányzati fejlesztési politikával, stabil, de követi a gazdasági fejlődést). Itt a jogszabályi keretek adottak, így a jövőben elsősorban az adózási technikák és az adóigazgatás területén van szükség változásra: központi adatszolgáltatás, helyi értékbecsléshez szakmai segítségnyújtás, az értékbecsléshez közelítő módszerek alkalmazása, értéksávokhoz kötött kulcsok. A most bevezetett „luxusingatlan adó” már ebbe az irányba tett első lépés. Ha ennek adóigazgatási technikái kialakulnak, nem lesz akadálya a minimum szint lejjebb szállításának és több értéksáv, esetleg sávonként eltérő kulcsok alkalmazásának.

Az *iparüzési adó* mára az önkormányzatok egyik legfontosabb forrásává vált, mert ebből származik a helyi költségvetési bevételek 10 százaléka, ami a helyi adóbevételek negyötöde. Az iparüzési adó azonban koncentráltan, elsősorban a városoknál jelentkező bevétel, ezért is került be a jövedelemdifferenciálódást ellen-súlyozó támogatási rendszerbe. Az iparüzési adóval, mint helyi adóval azonban az a leg-

nagyobb probléma, hogy az adóalanyok nem választók és az iparüzési adó mára a vállalkozások versenyképességét akadályozó adóteherré vált (összege nagyobb, mint a társasági adóbevétele).

Mindezek miatt szükség lehet az iparüzési adó rendszerének átalakítására, annak ellenére, hogy az olasz helyi iparüzési adó felülvizsgálata után úgy tűnik, az Európai Unióban továbbra is elfogadható lesz ez a típusú helyi adó. Most tehát van idő arra, hogy fokozatosan váltsuk fel ezt az adót egy olyan helyi forrással, amiben jobban kifejeződik a helyi választók, adófizetők és az önkormányzati helyi döntéshozók kapcsolata.

Az iparüzési adóval hasonló nagyságrendű helyi megosztott bevétel lehet a *helyben kivetett önkormányzati személyi jövedelemadó*. Az adókulcsok tervezett csökkentésével együtt az szja-ra vonatkozóan két szinten születethetne döntés: azonos az adóalapot feltételezve lenne egy helyi önkormányzati és egy (vagy több) központi személyi jövedelemadó kulcs. Az alapszintű helyi adókulcs mértéke minimum és maximum értékkel korlátok között tartható. Ez a rendszer egyszerű, jól kommunikálható, költségvetési hatása semleges és nem sérti a jövedelemadó progresszivitását. Ugyanakkor mégis lehetőséget ad a helyi adópolitika alakítására és ezen keresztül jobban növeli a helyi önkormányzatok elszámoltathatóságát, mint az iparüzési adó.

A saját és megosztott bevételek mellett az önkormányzati támogatási rendszer átalakítására is szükség van. Mára az állami hozzájárulások belső arányai nem tükrözik kellően a támogatási rendszertől elvárható sokszínűséget.

A szolgáltatás minimumszintjének fenntartását szolgálja a normatív támogatások intézményi kapacitásokhoz kötött része. Ez teszi ki az állami hozzájárulások több mint felét. Ez a támogatási forma azt az üzenetet közvetíti az önkormányzatok felé, hogy a meglévő intézményhálózaton ne változtass, tartsd meg a saját intézményed bármilyen áron, mert egyébként nem jutsz hozzá még ehhez a forráshoz sem. Itt a rendszer továbbfejlesztésére az adna lehetőséget, ha a „fejkvótákra” csak a minimális *szolgáltatási minőséget elérő* önkormányzatok lennének jogosultak. Ez alatt sávosan csökkenne a támogatás összege.

Az elmúlt években jelentősen megnőtt a jövedelem-különbségek kiegyenlítésére szánt támogatások aránya. Itt a saját *bevételei kapacitások kihasználásához* kötött támogatásoknak akkor lenne igazán nagy jelentősége, ha az szja-bevételek jobban függenek a helyi döntéstől.

Végül a legfontosabb változtatási irány a helyi önkormányzatok hatékony feladatellátását ösztönző támogatások arányának növelése lenne. Amikor a helyi ellátási szükségletet kifejező statisztikai mutatószámokhoz (népességszám, korcsoportos népességszám, úthálózat hossza, terület, beépítettség, stb.) kapcsolódik és nem az intézményi ellátottak szá-

mát követi az állami hozzájárulás, akkor az önkormányzat a leghatékonyabb szolgáltatási forma megtalálásában lesz érdekelt. Ez a valódi „feladatfinanszírozás”.

A helyi önkormányzati támogatási célok sokféleségéből következően egymással párhuzamosan kell ezeket a módszereket alkalmazni, változást az egyes technikákhoz kötött állami hozzájárulások arányainak módosítása hozna.

De hogyan vigyük végig a reformot?

Mindezek a szakmai javaslatok és más közismert reformelképzelések nem teljesen újak. De valahogy ezek az ötletek nem jutottak el abba a szakaszba, hogy ténylegesen átgondolt, modellezett szakmapolitikai javaslatokká álljanak össze. Változtatni kell tehát azon is, ahogy egy ilyen átfogó reformot előkészít és végigvisz a kormányzat.

Az elmúlt tizenöt év tapasztalatai alapján megfogalmazható néhány tanulság, amire a „szakpolitika-csinálás” következő programját építeni lehetne:

✓ Ne egy minisztérium belügyeként, hanem *kormányzati támogatással* működjön a helyi önkormányzati reform. Az IDEA program a Belügyminisztérium kezdeményezése volt, de nem kapcsolódtak hozzá más minisztériumok. Főleg a Pénzügyminisztérium aktív részvétele hiányzott a pénzügyi javaslatok kidolgozásához.

✓ Ne csak *egy kormánybiztos* dolgozzon a hatalom felső körében, mert az egyrészt személyfüggő, másrészt még a legjobb

javaslatok sem épülnek be szervesen az érdekelt intézmények céljai közé.

✓ Ne csak kutatók, tanácsadók, hanem a *minisztériumi apparátus* is vegyen részt a szakpolitikai javaslatok kidolgozásában. Az érintett munkatársak napi leterheltségét csökkenteni kell a program kidolgozása során. Ehhez persze az is kell, hogy belátható ideig tartson az előkészítő munka.

✓ Az *időzítés* fontosságát már minden politikus felismerte. Ami a választási ciklus első évében nem áll össze átfogó szakmai programmá, az a törvényhozáson nem vihető keresztül. Legkésőbb a ciklus második költségvetési évében el kell kezdeni a reformlépések bevezetését, mert egyébként a gyakorlatba nem vihetők át a változások négy év alatt.

✓ A kormányzati támogatással folyó programba *minden érintett résztvevőt be kell vonni*, vagy legalábbis is informálni kell őket. A célok és a részeredmények kommunikációja – akár a laikus közönség számára is – ugyanolyan fontos feltétele a javaslatok elfogadtatásának, mint maga az elképzelés szakmai minősége, megalapozottsága.

Dr. Péteri Gábor

közgazdász, önkormányzati pénzügyi szakértő

¹ Hetényi I.: Az adórendszerek és az adóigazgatás fejlődésének tendenciái az OECD országokban. 2005. www.idea.gov.hu

² Ha a falusi kisiskolákban tanulókat mind legalább 150 fős intézményekbe irányítanák, akkor ezzel közvetlenül az oktatási költségek csak 2 százalékkal lennének csökkenthetők. Hermann Z.: A falusi iskolák és a méretgazdaságossággal összefüggő hatékonyságveszteségek. in: Hermann Z. (Szerk.): Hatékonysági problémák a közoktatásban. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 2005.

Ez volt a mottója az első ÖN-KOR-KÉP-nek. Áprilisban lesz 15 éve annak, hogy megjelent az ÖN-KOR-KÉP önkormányzati korszakkép első száma. Nem volt felhajtás körülötte; emlékszem szakadt az eső, amikor gépindulásra a nyomdába mentünk. Még most is előttem van az a délelőtt, nagy volt az izgalom, huszonezter példányban nyomták a lapot! Az újság egyszerű kivitelben készült: a címlapon Bibó István portréja, a fent idézett sorokkal...

Lapozunk bele!

Az első oldalon, Göncz Árpád írta:

„Kedves Ön-Kor-Kép!

Van, aki úgy véli, hogy az új önkormányzatoknak olyan tekintélyt kell kivívniuk maguknak, mint amilyen tekintélyt a két háború közén élveztek a közhivatalok. Származtatott tekintélyt, a fölülről alászállt hatalom tekintélyét.

Én azonban úgy vélem, hogy az ő tekintélyük alapja csak a választóik bizalma, a nép szolgálatának minősége lehet, polgári tekintély, a polgárok választotta tisztségviselő önkéntes megbecslése.

Lapjuk célja, hogy ezt a tekintélyt segítse megteremteni – hadd kívánjak hozzá sok sikert! Önöknek és önmagunknak, mert ha lesz, mind részesei és megalapozói leszünk!”

Parlament rovatunk első interjúalánya Wekler Ferenc, az Országgyűlés Önkormányzati Bizottságának akkori elnöke. A képviselő 1991 áprilisában *Vegetálnak az önkormányzatok* címmel megjelent interjújában azoknak a törvényeknek az elfogadását sürgette, amelyek nélkülözhetetlenek voltak az önkormányzatok működéséhez. Mint például az önkormányzati tulajdonszabályozó, az önkormányzati hatásköröket tisztázó vagy a fővárosi törvény. Wekler nyilatkozatában arra hívta fel a figyelmet, tulajdonszabályozó hiányában az önkormányzatok nehéz helyzetbe kerülhetnek.

...néhány oldallal arrébb az állami népegészségügyi és tisztiorvosi szolgálatról szóló törvényjavaslatról *Csehák Judit* azt nyilatkozta, hogy az, önkor-

mányzatellenes(!) *Sütő László*, Marcali polgármestere az állami vagyoni önkormányzatoknak való átadását sürgette. *Illés Zoltán*, fideszes honatyja *Nem pénz, hanem korszerű szemléletet* címmel arról írt, hogy: „az önkormányzatoknak, mint döntéshozóknak szakítani kell azzal az elavult nézettel, hogy a természetet le kell igázni. A helyi környezetvédelmi és gazdasági célokat összehangoltan, a kölcsönös kapcsolatok kialakításával kell érvényre juttatni. . .”

Úgy tűnik, a felsorolt témák öröközödek, akár csak az említett politikusok. . .

Aztán elindítottuk az *Információs szolgálat* című rovatot is, amelyben alapítványok adatainak ismertetésébe kezdtünk, annak reményében, hogy segítség lehet az önkormányzatoknak. . . Szerencsénk volt, csak hat budapesti székhelyű alapítványt ismertettünk. . .

...szóval cudar idő volt, szakadt az eső, több órát töltöttünk a nyomdában mire elégedettek lettünk a címlappal. . . sajnos, örömmünk nem tartott sokáig, mert a gépindulásból visszatérve levelet kaptunk az „illetékesektől”, amelyben arról tájékoztattak bennünket, hogy ez a szám nem jelenhet meg, mivel az újságban ismertetett alapítványok képviselői nem járultak hozzá az alapítványok

A szerkesztőbizottság tagjai voltak: *Hodosán Rózsa* (elnök), *Bor Imre*, *Bródy János*, *dr. Busa Edit*, *Haszónicsné dr. Ádám Mária*, *Ráday Mihály*, *dr. Spira Veronika*, *Szögi János*, *dr. Vigh Attila*. Felelős kiadó: *Fekete János*

(Áprilisban az elmúlt 15 év lapszámaiból közülünk válogatást.)

adatainak közléséhez. Hm, akkor még nagyon tapasztalatlanok voltunk. Elhittük, hogy az alapítványokat azért hozták létre, mert azok közcélokot szolgálnak, mi meg lehetőségünk szerint menezseljük azokat... (arra a mai napig nem kaptunk választ, hogy az illetékesek honnan ismerték az ÖN-KOR-KÉP tartalmát!)... délután öt óra is elmúlt, mikor a szakadó esőben nyakunkba vettük a várost, hosszú volt az a nap, de késő estére zsebünkben lapultak a szóban forgó alapítványok képviselőinek közlésre vonatkozó hozzászólásai. . .

Egyszerű címlapot választottunk, a belső borítón közölt Bibótól származó sorok ma is leporolhatók „a központi igazgatás decentralizációja céljából az országot kerületekre kell felosztani, és pedig a természettől adott 7 tájegységnek megfelelően. . . A vázolt közigazgatási reform nyilvánvalóan történelmi változást, bátran mondhatjuk, korszakalkotó újítást jelentene a magyar társadalom fejlődésében. Felmerül ezért a kérdés: lehet-e éppen most végrehajtani, mikor az ország mérhetetlenül nehéz helyzetben van. . .”

...tehát, nehéz körülmények között, de megjelent az ÖN-KOR-KÉP első száma 1991 áprilisában 25 ezer példányban. Utcai terjesztéssel kezdtünk, de ez már egy újabb történet! Napokig jártuk a standokat, és figyeltük, hogy kirakják-e, jól látható-e, hány példányban fogy stb... egy évünkbe került, mire rájöttünk,

„A DEMOKRATIKUS
SZELLEM
ÉS
SZAKSZERŰSÉG...”

B I B Ó

hogy számunkra nem ez a járható út. Közben már jártuk az országot, polgármesterekkel, a képviselő-testületek tagjaival találkoztunk. *Marcali*, *Balatonalmádi*, *Markotabödöge*, *Eger*, *Kalocsa*. . . Energiánk-ból alkalmanként két-három településre futotta. Izgalmas találkozók voltak, majd vendéglátóink megrendelték a lapot... előfizetői kört alakítottunk ki, és a postai terjesztést felmondtuk. Igaz, hogy ma már nem jegyzünk 25 ezer példányt, olvasóink száma nem ettől függ. Új idők, új szokások, tíz éve az interettel is számolunk. . . és az olvasók száma? – már meghaladja az első példányszámot.

Csikó Ildikó

alapító főszerkesztő

* (Huszár Tibor: *Bibó István*, Magyar Krónika, 1989. 270–275. l.)